

III. In administratione sacramentorum non
merita personarum, sed officia
consideranda.

*Minister Eccle-
sia qui bapti-
zat non mun-
dat hominem
à peccatis sed
Dei virtus quæ
per sacramen-
ta operatur.*
* Ioel 2.
* Matth 3.

Non mundauit Damasus, non mundauit Petrus, non mundauit Ambrosius, non mundauit Gregorius. Nostra enim seruitura, sed tua sunt sacramenta. Neque enim humanæ opis est diuina conferre, sed tuum Domine munus & Patris est, qui locutus es per prophetas dicens: * Effundam de spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filij & filię eorum. Tom. 2 in prologo lib. 1 de Spiritu sancto.

Est ne adnuc quod dubitare debeas, cum euidenter tibi clamet in Euangelio Pater, qui ait: * Hic est Filius meus in quo complacui? Clamet Filius, super quem sicut columba se demonstrauit Spiritus sanctus. Clamet & Spiritus sanctus, qui sicut columba descendit. Clamet Dauid: * Vox Domini super aquas, Deus maiestatis intonuit, Dominus super aquas multas. Cum tibi Scriptura testetur, quod ad Hieroboam preces ignis descenderit de cælo. Et rursus precante Helia ignis est missus qui sacrificium confecerat. Non merita personarum consideres, sed officia Sacerdotum. Et si merita spectas, sicut Heliam consideres, Petri quoque merita spectato vel Paulli, qui acceptum à Domino Iesu hoc nobis mysterium tradiderunt. Tom. 4. lib. de ijs, qui mysterijs initiantur, rãda sunt, sed Cap. 5.
officia.

CAPVT SECVNDVM

De Sacramento Baptismi.

I. Baptisumum vere & proprie sacramentum esse nouæ legis.

DEnique quod consumtum est sacrificiũ Moy-
si tempore, sacrificium pro peccato erat. Vnde Moyses ait, * sicut in Machabæorum scri-
ptum est libro, eo quod non sit manducatum quod erat

* 2. Mach. 2.

erat pro peccato, consumtum est. Nonne tibi consu- *In baptisma-*
mi videtur quando in baptismatis sacramento inter- *is sacramen-*
it homo totus exterior? *Tom. 1. lib. 3. Offic. Cap. 14.* *to totus homo*

Sicut autem plurima baptismatū genera pramiss *exterior into-*
sa sunt, quia secuturum erat verum illud vnum in rit. *rit.*
Spiritu & aqua sacramentum baptismatis, quo to- *Tom. 3. lib. Epist. 9. Epist. 77.*
tus redimitur homo. *Tom. 3. lib. Epist. 9. Epist. 77.*

Sed nec mirum si in baptismi sacramento aperia- *Sacramēto ba-*
tur infernum, cum tunc quoque referretur & cælum. *pismatis ape-*
ritur infernus
Tom. 3. Serm. 31. *& referatur*
cælum.

In euangelio Dominus redempturus hominū ge- ** Ioh. 17.*
nus passione sui corporis, & emundaturus sanguine *re. Tom. 4. lib. de arca & Noe, Cap. 5.*
suo, sacramentoque baptismatis, ait: * Pater venit
hora, clarifica filium tuum, vt & filius tuus clarificet

*II. Per Baptismum tolli totum id, quod veram
& propriam peccati rationem habet,
non autem radi tantum, vel
non imputari.*

IN alio quoque libro suo de Sacramento regenerationis, vel *Instrumētum*
de Philosophia quē scripsit, ita loquitur beatus Ambrosius: *iustificacionis*
Beata igitur mors, quæ nos peccato eripit, vt reformet Deo. Qui enim mortuus est, iustificatus est à *est baptisma.*
peccato. Numquid naturæ sine, inquit, iustificatur à *est baptisma.*
peccato aliquis? Non vtique. quoniam qui peccator *est baptisma.*
moritur, in peccato manet. Ille autem iustificatur à *est baptisma.*
peccato, cui per baptismum peccata remittuntur *est baptisma.*
omnia. Habes ad ista quid dicas? Vidēsne quemadmodum *est baptisma.*
expresserit vir venerabilis, in baptismo fieri hominis mortem *est baptisma.*
beatam, vbi remittuntur peccata omnia *est baptisma.*
Paullo post: Verum si hoc parum est, rursus quid dicat attende in expositio-
ne Esaiæ propheta: Videamus, inquit, ne qua sit post
huius vitæ curriculum nostra regeneratio, de qua dictum est, * In regeneratione, cum sederit Filius hominis in throno gloriæ suæ. Sicut enim regeneratio ** Matth. 19.*
lauacri dicitur, per quam deterfa colluione pecca- *Regeneratio*
torum, *duplex.*

torum, in regeneratione cum sederit Filius hominis renouamur, ita regeneratio dici videtur, per quam ab omni corporea cōcretionis purificati labe, mundo animæ sensu in vitam regeneramur æternam. *Auguſtinus. Tom. 7. lib. 2. contra Iulianum Pelagianum.*

Arbitror quòd nec ignem istum possumus ignorare, cum legerimus, quia baptizat Dominus Iesus in Spiritu sancto & igni, sicut in Euangelio dixit Ioannes. Merito cōsumebatur sacrificium, quoniam pro peccato erat. Ille autem ignis typus Spiritus sancti fuit, qui descensurus erat post Domini ascensionem, & remissurus peccata omnium, qui quasi ignis inflamat animum ac mentem fidelem. Vnde ait Hieremias accepto Spiritu: * Et factum est in corde meo

* Hier. 20.

vt ignis ardens, flammigerans in ossibus meis, & dissolutus sum vndique, & ferre non possum. Quid ergo sibi vult, quòd ignis aqua factus est, & aqua ignem excitauit, nisi quia spiritalis gratia per ignem exurit, per aquam mundat peccata nostra? Eluitur enim peccatum & exurit. Vnde & Apostolus ait: * Vniuscuiusque opus quale sit ignis probabit. Et infra: Si

In baptismo
peccatū exu-
ritur, & elui-
tur.

* 1. Cor. 3.

Ignis sacer qui
in veteri lege
sacrificiū ab-
sumebat typus
fuit baptisma-
tis, quo peccata
absuntur

cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Quod ideo posuimus, vt probaremus per ignem exuri peccata. Notum est ergo hunc esse vere ignem sacrum, qui tunc in typo futuræ remissionis peccatorum descendit super sacrificium. Hic igitur ignis absconditur captiuitatis tempore quo culpa regnat, tempore autem libertatis promittitur. Et licet in aqua speciem mutatus, tamen seruat ignis naturam, vt consumeret sacrificium. Nec mireris, cum legeris, quia Pater Deus dixit: * Ego sum ignis consumens. Et alibi: Me dereliquerunt fontem aque viuæ. Ipse quoque Dominus Iesus quasi ignis inflamat audientium corda, quasi fons refrigerat. Nam ipse in Euangelio suo dicit, quòd ideo venerit, vt ignem in terras mitteret, & potum sitientibus aquæ viuæ ministraret. * Helias quoque tempore descendit ignis, quando prouocauit

* Hier. 2.

* 3. Reg. 18.

prophe-

prophetas gentium, ut altare sine igne accenderent. Et cum illi nequissent facere, hostiam suam tertio ipse perfudit aqua, & manabat aqua in circuitu altaris, & exclamavit, & cecidit ignis à Domino de caelis, & consumpsit holocaustum. Hostia illa tu es. Considera te videtur exurere, cum tua peccata consumit. Denique quod consumtum est sacrificium Moyse tempore, sacrificium pro peccato erat. Unde Moyses ait, sicut in Machabæorum scriptum est libro, eo quod non sit manducatum quod erat pro peccato, consumtum est. Nonne tibi consumi videtur, quando in baptismatis sacramento interit homo totus exterior?

* Vetus homo noster exterior crucifixus est cruce, Apostolus clamat. Illic sicut patrum exempla te docent, Aegyptius demergitur, Hebræus resurgit sancto renouatus Spiritu, qui etiam per mare rubrum inoffenso transiit vestigio, ubi baptizati sunt patres sub nube & in mari. In diluui quoque Noe tempore mortua est omnis caro, iustus tamen cum sua progenie seruatus est. An non consumitur homo, cum absorbetur mortale istud à vita? Denique exterior corrumpitur, sed interior renouatur. *Tom. 1. lib. 3. Officior. Cap. 14.*

Quæ sit ista meretrix, quæ ista Samaritana mulier, cuius adulterij sordes fons Christi deterferit, sollicitius requiramus. Ego hanc mulierem Ecclesiam esse puto de gentibus congregatam, quæ & transactis annis quinque millibus, cum in sexto millesimo anno idolorum fornicationibus subiaceret, omnem ignominiam suam adueniente Christi fonte purgavit, & maculas, quas ab adulterinis sacrilegijs contraxerat, fide Saluatoris absterfit, ac relinquens sicut inanem hydriam priorem patrium cursum vniuerso orbi Domini annunciauit aduentum. Hæc, inquam, illa est meretrix, quæ posteaquam lota est, nihil dicit se fecisse prauum. Posteaquam enim Ecclesia baptismi nitore purgata est, diabolicæ impietatis

non

Spiritus sanctus in baptismo consumit quem admodum ignis consumit sacrificium Heliæ.

* Rom. 6.

Exterior homo corrumpitur interior renouatur dum baptizatur.

Ecclesia gentilium sanguine Christi in baptismo lota non recordatur priorem scelerrum, sed in integritate glorificatur.

* Eccl. 3.

*Aqua baptis-
mi gehennæ
extinguit in-
cendia.*

* Ioan. 4.

*In baptis-
mate
homo totus
mutatur.*

*Vt aqua vere
sordescorporis
abluit, ita per
baptis-
mū spiri-
tualiter, quod
in animo hæ-
ret purgatur
& abluitur.*

non meminit, religione veritatis exultat, facta que de meretrice virgo non recordatur priorum, sed glorietur in integritate. Ait ergo Propheta: * Sicut aqua extinguit ignem, ita elemosyna extinguit peccatum. Sæpe quidem videmus hoc fieri, vt aqua effusa flammaram restinguat incendia, sed & e contrario interdum videmus, quod immensi igniū globi aquarum fluentia consumant, & veluti ab aquis accepta esca vehementius rediuuis ardoribus conualescāt, ita vt videatur aqua nō exstinxisse incendia sed auxisse. Quænam est illa aqua, que consumit flammam, nec ipsa consumitur à peccatoribus, sed gehennæ consumit incendia? Quæ dum per baptismum infunditur, & ipsa in hominibus & tartari restinguit ardorem. Viuit plane in hominibus, sicut ait Dominus: * Aqua autem quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis, & reliqua. Mirum ergo in modum aqua Christus vna eademque operatione & viuificat, & extinguit. Viuificat enim animas, delicta restinguit, has lauacri sui refrigerio reparat, illas gurgitis sui vnda consumit. Tom. 3. Serm. 31.

Hoc per baptismatis sacramentum Christus operatur, vt exuat vnusquisque quod natus est, induat quod renatus fiat non famulæ hæres, sed gratiæ, vt perpetuum domicilium habitationis æternæ sibi possit acquirere. Tom. 4. in psalmum 36.

Ad quantam gratiam vocaris ô homo? purgaris per baptismum & non exureris: sanaris & non doles: reformaris sed non dissolueris, ictum mortis non excipis, & resurgis. Tom. 4. lib. de ieiunio & Helia, Cap. 22.

Si peccauerit in te frater tuus, increpa illum.]
Omni enormitatem sceleris baptismi sacramenta dimittunt. Tom. 5. lib. 8. Comment. in cap. 17. Luca.

An ignoratis quia quicumque baptizati sumus.]
Ideo per aquam (baptisma) celebratur, vt sicut aqua sordes corporis abluit, ita & nos per baptismum spiritaliter purgatos nos & innouatos credamus, vt quod incorporale est, inuisibiliter abluatur. Tom.

g. in cap. 6. Epist. ad Romanos.

Sunt hac nostra ætate Lector, ut est ea monstrosarum opinionum feracissima, qui concupiscentiam, quæ regeneratus inheret, vere & proprie peccatum esse, quamvis noster assensus ad illam non accedat, asserere velint, & quidem B. Ambrosij verbis. Inquiunt enim illum Tom. 4. lib. de Isaac & anima, cap. 8. Iniquitatem recensere inter vitia quæ post baptismum susceptum manent. Verum si B. Augustino credimus (credimus autem illi lubenter: melior enim illo Ambrosij interpretis haberi nemo potest) concupiscentia peccatum seu iniquitas dicitur, non quod proprie alicuius peccati rationem in renatis habeat (quicquid enim illius est, baptismo eluitur) sed dicitur tamen iniquitas propterea quod iniquum sit, hoc est, inconueniens, & primæ hominis creationi contrarium, ut caro concupiscat aduersus spiritum. Locus Ambrosij quia obscurus est, & ab aduersarijs nostris à vero sensu probabiliter satis detorquetur, putavi eum verbis Augustini, ad cuius interpretationem prouocaui, illustrandum, qui Tom. 7. lb. 2. contra Iulianum Pelagianum, ita ait: Quæ si satis non sunt, adhuc audi. In libro de Isaac & anima idem dicit: Bonus ergo rector malos equos restringit & reuocat, bonos incitat. Boni equi sunt quattuor, prudentia, temperantia, fortitudo, iustitia. Mali equi, iracundia, concupiscentia, timor, iniquitas. Numquid ait, Bonus rector, bonos equos habet, malos non habet? Sed ait, bonos incitat, malos restringit & reuocat. Vnde isti sunt equi. Nempe si eos substantias dicimus vel putamus, Manicheorum fauemus vel hæcæmus insaniam, quod ut absit à nobis, catholice istos equos intelligimus vitia nostra, quæ legi mentis ex lege peccati resistunt. Non à nobis hæc vitia separata, alicubi alibi erunt, sed in nobis sanata nusquam erunt. Verum tamen quare non in baptisate perierunt? An nondum fateberis quod reatus eorum perierit, infirmitas manserit, non reatus quo ipsa rea fuerant, sed quo nos reos fecerant, in malis operibus, quo nos traxerant. Nec ita eorum mansit infirmitas, quasi aliqua sint animalia, quæ infirmantur, sed nostra infirmitas ipsa sunt. Nec in his equis malis iniquitatem nominasse putandus est illam, quæ deletur in baptismo.

illa

illa namque peccatorum que fecimus fuit, que cuncta remissa sunt, atque omnino iam non sunt, quorum reatus manebat, quando ipsa fiebant atque transibant. Istam vero legem peccati cuius manentis reatus in sacro fonte remissus est, propterea vocauit iniquitatem, quia iniquum est, ut caro concupiscat aduersus spiritum, quæmuis adsit in nostra reuolutione iustitia qua iustum est, ut aduersus carnem spiritus concupiscat, ut spiritu ambulemus & concupiscentias carnis non persequamur. Hanc quippe iustitiam nostram inter bonos equos inuenimus nominatam. Hæc Augustinus pro Ambrosij defensione.

III. In baptismo Spiritum sanctum conferri.

SAlua fide dixerim, licet baptismum vtrumque sit Domini, tamen gratius puto hoc baptismum esse, quo nos abluimur, quàm illud quo Saluator baptizatur. Hoc enim celebratur per Christum, illud celebratum est per Ioannem. In illo se magister excusat, in isto nos Saluator inquitat. In illo iustitia semiplena, in isto Trinitas est perfecta. Ad illud sanctus venit, sanctus egressus: ad istud peccator venit, & sanctus abscedit.

Et paullo post:

Denique ipsdem sacramentis res agitur, quibus & tunc gesta est, nisi quòd gratia pleniore. Tunc enim Trinitatem carnalibus oculis vidimus, modo eandem Trinitatem fidei oculis contemplamur. Tunc Christum vix humanus vultus aspexit, nunc eundem mens humana complectitur. Tunc Spiritus sanctus velut columbæ specie hominem circumfudit, modo se in interiora hominis ipsa virtute diuinitatis infundit. *Tom. 3. Sermon. 41. de baptisimi gratia.*

Non autem scriptum est tantum propter ipsum solum, quia reputatum est illi ad iustitiam, &c.] Ante passionem qui baptizati sunt, solam acceperunt remissionem peccatorum, quorum zelo satanas occidit Saluatorem. Post resurrectionem vero, tam hi qui prius, quàm isti, qui postea baptizati sunt, omnes iustifi-

Baptisma nostrum præstat baptismatis Ioannis.

Spiritus sanctus se in interiora hominis, dum baptizatur, ipsa diuinitatis virtute infundit.

iustificati sunt per datam formam fidei, acceptoque Spiritu sancto, qui signum est credentium, quod sunt filij Dei. *Tom. 5. in cap. 4. Epist. ad Rom.*

Si orauero lingua, Spiritus meus orat, mēs autem mea sine fructu est.] Manifestum est, ignorare animum nostrum, si lingua loquatur, quā nescit, sicut affolent Latini homines Græce cantare oblectati sono verborum, nescientes tamē quid dicant. Spiritus autem, qui datur in baptismo, scit quid oret animus, dum loquitur, aut perorat lingua sibi ignota: mens autem, qui est animus, sine fructu est. *Tom. 5. in cap. 14. 1. Epist. ad Corinth.*

IIII. *Baptismum non esse liberum, sed necessarium ad salutem.*

ERgo & Iudæus & Græcus, & quicumque crediderit, debet scire se circumcidere à peccatis, vt possit saluus fieri. Et domesticus, & alienigena, & iustus, & peccator circumcidatur remissione peccatorum, vt peccatum nō operetur amplius, quia nemo ascendit in regnum cœlorum, nisi per sacramentum baptismatis. *Tom. 4. lib. 2. de patriarcha Abraham, Cap. 11.*

Typum baptismatis demonstravit Helias, & cœlum aperuit, quod fuit clausum tribus annis & sex mensibus. Quanto maiora munera veritatis sunt? Aperuit itaque cœlum non pluuia descendens, sed ascendens gratia. Nemo enim nisi per aquam & Spiritum ascendit in regnum cœlorum. *Tom. 4. lib. de Helia & ieiunio, Cap. 22.*

Nemo ascendit in cœlum nisi per sacramentum baptismatis.

V. *Baptismatis sacramentum non nisi in forma Ecclesie verbisque Euangelicis rite conferri.*

Vbi non est plenum baptismatis sacramentum, nec principium vel species aliqua baptismatis æstimatur. Plenum autem est, si Patrem & Filium Spiritumque fatearis. Si vnum neques, totū subrues.

Baptisma rite conferitur in confessione Trinitatis.

Et

Et quemadmodum si vnum in sermone comprehendas, aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum sanctum, fide autem nec Patrem nec Filium nec Spiritum abneges, plenū est fidei sacramentū: Ita etiam quamuis & Patrem, & Filium & Spiritum dicas, & aut Patris, aut Filij, aut Spiritus sancti minuas potestatem, vacuum est omne mysterium. *Tom. 2. lib. 1. de Spiritu sancto, Cap. 3.*

* 1 Ioan 5.
Aqua baptis-
matis non
mundat sine
spiritu.

* Ioan 3.
Aqua sine cru-
ce Christi, est
elementū com-
mune absq; vl-
lo sacramenti
effectu.

Hinc cognosce, quòd aqua non mundat sine spiritu. * Ideo que legitur quòd tres testes in baptisinate vnum sint, aqua, sanguis, & spiritus: Quia si vnū horum detrahas, non stat baptismatis sacramentum. Quid est enim aqua sine cruce Christi? Elementum commune sine vilo sacramenti effectu. Nec iterum sine aqua regenerationis mysterium est. * Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei. Credit autem etiam catechumenus in crucem Domini Iesu, quia & ipse signatur. Sed nisi baptizatus fuerit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, remissionem non potest accipere peccatorum, nec spiritalis gratiæ munus haurire. *Tom. 4. lib. de his qui initiantur mysterijs, Cap. 4.*

V I. Adultis, si baptizantis potestas non detur,
voluntatem promptam sufficere.

Valētinianus
secundus abs-
que sacramen-
to baptis-
matis ex hac vi-
ta decessit.

Valētinianus
voto bap-
tismi consecu-
tus est.

* Sapien. 4.

Sed audiui vos dolere quòd (Valentinianus) non Sacerperit sacramenta baptismatis. Dicite mihi, quid aliud in nobis est, nisi voluntas, nisi petitiō? Atque etiam dudum hoc vorum habuit, vt antequam in Italiam venisset, initiaretur, & proxime baptizari se à me velle significauit. Et ideo præ ceteris causis me accersendum putauit. Non habet ergo gratiam quam desiderauit? Non habet quam poposcit? Et quia poposcit, accepit? Et vbi illud est: * Iustus quicumque morte præuentus fuerit, anima eius in refrigerio erit? Solue igitur, Pater sancte, munus seruo tuo, quod Moyses dū in spiritu vidit, accepit: Quod Dauid, quia ex reuelatiōe cognouit emeruit. Solue, inquam,

inquam, seruo tuo Valentiniano munus quod concupiuit, munus quod popo fecit sanus, robustus, incolumis. Si affectus ægritudine distulisset, tamen non penitus à tua misericordia esset alienus, qui celeritate temporis esset nõ voluntate fraudatus. Solue ergo seruo tuo munus tuę gratię, quam ille numquam negauit: qui ante diem mortis templorum priuilegia negauit insurgētibz quos reuereri posset. Astabat virorum ceterua gētilium, supplicabat Senatus. Non metuebat hominibus displicere, vt tibi soli placeret in Christo. Qui habuit Spiritum tuum, quomodo non accepit gratiam tuam? Aut quia solemniter non sunt celebrata mysteria, hoc mouet? ergo nec martyres, si catechumeni fuerint, coronentur. Non enim coronantur, si non initiantur. Quod si suo abluuntur sanguine, & hunc sua pietas abluat & voluntas. Tom. 3. in oratione sinebri de obitu Valentiniani Imperatoris.

*Templa Gen
tiliū iussit Va
lentinianus oc
cludi.*

*Catechumeni
sepe baptizati
sunt suo sangui
ne. Obseruan
dum hoc loco
triplicem esse
baptismū, fla
minis, fluminis,
& sanguinis.*

V II. Baptizatum posse amittere gratiam peccando, si velit.

Ambrosius libro suo de Sacramento regenerationis, vel de Philosophia quem scripsit, ita loquitur: Beata igitur mors, quæ nos peccato eripit, vt reformet Deo. Qui enim mortuus est, iustificatus est à peccato. Numquid naturæ sine, inquit, iustificatur à peccato aliquis? Non vtique, quoniam qui peccator moritur, in peccato manet. Ille autem iustificatur à peccato, cui per baptismum peccata remittuntur omnia. Habes ad ista quid dicas? Vidēsne quemadmodum expresserit vir venerabilis, in baptismo fieri hominis mortem beatam, vbi remittuntur peccata omnia? Sed attende aliud, attende quod non vis. Aduertimus, inquit, cuiusmodi sit mors mystica, nunc consideremus cuiusmodi sepultura esse debeat. Non ergo satis est vt moriantur vitia nisi marcescat corporis luxus, & omnium vinculorum carnalium compago soluatur, omnis nodus corporei laxetur vsus. Nemo

Ille iustificatur à peccato, cui per baptismum remittuntur peccata omnia.

Baptizatus dicitur sibi blandiatur quòd aliam figuram induerit, my-
liger tunc cautè- stica præcepta acceperit, ad continentia discipuli-
dum ne in pris- nam applicuerit animum: Non quod volumus hoc
stima relabans agimus, sed quod odio habemus hoc facimus. Multa
tur vitia. operatur in nobis peccatum: Nobis reluctantis
 rediuiuæ plerumque voluptates resurgunt. Luctan-
 dum nobis aduersus carnem est, luctatus est aduer-
 sus eam Paullus. *Augustinus Tom 7 lib. 2. contra Iulia-
 num Pelagianum.*

Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato,
 vt gratia abundet? Absit.] Hoc est, numquid semper
 peccandum est vt donum Dei abundet, tegens nos-
 tra peccata, vt semper remissionem peccatorum spe-
 rantes, quia Deus pius est, Christi gratiam proferam-
 us: Non vtique. Ideo enim nostri misertus est De-
 us per Christum, vt de cetero non peccantes & mer-
 ritum nobis, & Dei gratiâ in nos regnare faciamus.

*Deus nostri de-
 eo misertus est
 vt à peccatis
 abstinentes,
 gratiâ ipsius
 in nos regna-
 re faciamus.*

Auferit enim regnum gratiæ Dei & tradit peccato,
 qui rursus redit ad veterem hominẽ, id est, ad ritum
 præteritæ vitæ. Duabus enim ex causis misericordi-
 am accepimus, vt & diaboli regnum excluderetur, &
 Dei imperium ignorantibus prædicaretur, per hoc
 ipsum dignitate nobis quæsitâ. Qui enim mortui
 sumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo?]
 Hoc dicit, quoniam viuentes peccato mortui eram-
 us apud Deum. Qui peccat enim, viuunt peccato:
 sicut qui non peccat, viuunt Deo. Superueniẽte enim
 gratia Dei per Christum, & nos per fidem lauacro

*Qui post susce-
 ptu baptismi
 ad pristinos
 mores redeunt,
 penam quam
 euaserant rur-
 sus incurrunt.*

spirituali regenerante, cœpimus viuere Deo, mortui
 autem esse peccato, qui est diabolus: hoc est tamen
 mori peccato, liberari à peccato, fieri autem seruũ
 Dei. Itaque mortui iam peccato non redeamus ad
 mala pristina, ne iterum viuamus peccato, & mori-
 entes Deo amissâ dignitate penam quam euasimus
 incurramus. *Tom. 5. in cap. 6. Epist. ad Rom. Lege initium
 cap. 5. Epist. 2. ad Corinth.*

VIII. *Baptismum verum & rite collatum illi re-
iterandum non esse, qui vel apud infideles fidem
Christi negauerit, vel in aliud peccatum
mortale prolapsus fuerit, cum ad
pœnitentiam reuertitur.*

Cum igitur tam euidenti & ipsius Apostoli & Nouatiani B.
Scriptorum eius exemplo redarguantur, tamen *Apostolum in*
adhuc obniti volunt & auctoritatem aiunt *epistola ad*
licè sibi suffragari sententię, allegantes scriptũ ad He- *Hebræos la-*
bræos: * Impossibile est enim hos qui semel illumi- *psis veniã ne-*
nati sunt & gustauerunt donum cœlestis & partici- *pare aiunt.*
pes facti sunt Spiritus sancti, & bonum gustauerunt ** Heb. 6.*

Dei verbum, virtutesque futuri seculi, lapsos iterum
renouari in pœnitentiam, rursus crucifigentes Fili-
um Dei & ostentatione triumphantes. Numquid
Paullus aduersus factum suũ prædicare potuit? Do-
nauit Corinthio peccatum per pœnitentiam: Quo-
modo hic potuit sententiam suam ipse reprehen-
dere? Ergo quia non potuit quod ædificauerat
destruere, nõ contrarium dixisse eum sed diuersum
aduertimus. Quod enim contrarium est, seipsum im-
pugnat: quod diuersum est, distinctam solet habere
rationem. Ita autem contrarium non est, vt alterum
suffragetur alteri. Etenim quia de remittenda præ-
dicauit pœnitentia, debuit & de ijs qui iterandum
putant baptismum non silere: & prius sollicitudinem
nobis auferre oportuit, vt sciremus etiam post bap-
tismũ, si qui peccarent, donari eis posse peccatum,
ne spe delicturos iterandi baptismatis opinio
vana peruertetur. Deinde iterandum nõ esse bap-
tismi, rationabili disputatione suadendum fuit. De
baptismate autem dictum verba ipsa declarant,
quibus significauit impossibile esse lapsos renouari
in pœnitentiam. Per lauacrum enim renouamur, per
quod renascimur, sicut ipse Paullus dicit: * Confe-
pulti enim sumus cum illo per baptismum in morte,
vt quemadmodũ surrexit Christus ex mortuis per

*Lapsus post bap-
tismum bapti-
sma restat pœ-
nitentia.*

*Baptisma non
esse iterandũ
Paullus suades*

* Rom. 6.

* Ephes. 4.

* Psal. 102.

* Ephes. 6.

Caro nostra
nō potuit abo-
lere peccatum,
nisi crucifixa
esset in Chris-
to Iesu.

Qua fraude
heretici itera-
tionem bap-
tismi inducere
conentur.

Qui semel ba-
ptismate los-
tus est, nō in-
diget alia lo-
tione.

gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambule-
mus. Et alibi : * Renouamini spiritu mentis vestræ,
& induite nouum hominem, qui secundum Deum
creatus est. Et alibi : * Renouabitur sicut aquilæ iu-
uentus tua. Quod etiam aquila cum fuerit mortua
ex suis reliquijs renascatur : sicut per baptismatis sa-
cramentum cum fuerimus peccato mortui, renascimur
Deo, ac reformamur. Vnum ergo baptismum
docet, sicut alibi : * Vna fides, vnū, inquit, baptisma.
Illud quoque euidens, quod in eo qui baptizatur,
crucifigitur Filius Dei : quia non potuit caro nostra
abolere peccatum, nisi crucifixa esset in Christo Ie-
su. Tom. I. lib. 2. de Penitentia, Cap. 2.

Neque poterat (Petrus) dubitare de Chriti mu-
nere, qui sibi soluendorum peccatorum dederat po-
testatem, præsertim cum versutijs hæreticorum lo-
cum non deberet relinquere, qui ideo volunt spem
hominum destituere, vt iterandi baptismatis apud
desperantes facilius inducant persuasionem. Tom. I.
lib. 2. de Penitentia, Cap. 5.

Honora patrem tuum, & matrem.] Quicumque
dixerit, Munus quodcūque est ex me, tibi proderit,
non honorificabit patrem aut matrē. Quod propter
obscuritatem sensus non imprudenter defleximus.
nam Iudæi dum hominum traditionem sequuntur,
Dei negligunt. Discipuli traditionem Dei præfere-
ntes hominum negligebant, vt manus non laurent
cum panem māducarent, quoniam qui lotus est to-
rus, non habet necesse vt manus lauet. Lauerat eos
Iesus, lauacrum aliud non quærebant. Vno enim
Christus baptismate omnia soluit baptismata. Ita-
que quem lauerit Ecclesia, non habet necesse iterum
lauare. Tom. 5. lib. 8. Comment. in cap. 18. Lucae.

IX. Anabaptismum Nouatianis, Arrainis, Do-
natistis & Manichæis in vsu fuisse.

Ergo Domine Iesu ad Ecclesiam tuā totus ad-
ueni, quoniam Nouatianus excusat. Nouatia-
nus

* Psal. 131.

* Ioan. 5.

* Ibidem.

*Christus Ioan-
nem obscura-
uit.*

* Ioan. 3.

*Ioannis bap-
tisma superueni-
ente Christi
gratia vacua-
tum est.**Aliud fuit ba-
ptismum pœni-
tentie, aliud
gratie.*

Habet autem & Christus sol lucernam suam que
eius ortū præcessit sicut dicit Propheta: * Pa-
raui lucernam Christo meo. Que autem ista lucerna
fit, ostendit Dominus dicens de Ioanne Baptista:
* Ille erat lucerna ardens. Ipse autē Ioannes vt præ-
cedēs lucernæ lumen exiguum, ait: Ecce venit post
me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calcia-
mentorū eius: ipse vos baptizabit in Spiritu san-
cto & igni. Simul etiam intelligens lumen suum sol-
lis radijs offuscandum, ante prædicit: * Illum oportet
crescere, me autē minui. Sicut enim lucernæ claritas
destruitur solis aduentu: ita & Ioannis pœni-
tentie baptismum superueniente Christi gratia va-
cuatum est. *Tom. 3. Sermon. 16. de natali Domini.*

Ego vos aqua baptizo.] Cito probauit non esse se
Christum qui visibili operetur officio. Nam cum ex
duabus naturis homo, id est, ex anima subsistat &
corpore, visibile per visibile, inuisibile per inuisibi-
le mysterium consecratur. Aqua enim corpus ablu-
itur, spiritu animæ delicta mundantur. Aliud agi-
mus, aliud inuocamus. Licet etiam in ipso fonte san-
ctificatio diuinitatis aspiret. Non enim aqua omnis
ablutio est, sed hæc inter se diuisa esse non possunt.
Et ideo aliud fuit baptismum pœnitentiæ, aliud gra-
tiæ est. Istud ex utroque, illud ex vno. Nā cum com-
munia delicta sint mentis & corporis, purificatio
quoque debuit esse communis. *Tom. 5. lib. 2. Comment.
in cap. 3. Luca.*

CAPVT TERTIVM

De Paruulis & baptismo paruulorū.

1. Paruulos etiam Christianorum nasci in peccato originali, & ab eo non nisi per lauacrum regenerationis vindicari posse.

Attende ergo paullisper, quomodo ex hac lege peccati omnem generari hominem, & ideo trahere originale peccatum, sanctus eloquatur